

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК

DOI: <https://doi.org/10.32782/2519-884x-2026-59-5>

УДК 330.322

Болтянська Л. О., к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного

larysa.boltianska@tsatu.edu.ua

ORCID: 0000-0002-6314-4429

Лисак О. І., к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного

oksana.lysak@tsatu.edu.ua

ORCID: 0000-0002-6744-1471

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Анотація. У статті досліджено сучасні особливості фінансового забезпечення інвестиційних проєктів в Україні в умовах воєнного стану та його роль у бізнес-плануванні. Узагальнено наукові підходи до трактування джерел фінансування інвестиційної діяльності, розкрито місце фінансового плану у структурі бізнес-плану та показано вплив зовнішнього середовища на вибір фінансової моделі проєкту. На основі офіційних статистичних даних проаналізовано динаміку капітальних інвестицій, зміни їх структури за видами активів, джерелами фінансування та видами економічної діяльності в період 2020–2024 рр. Окрему увагу приділено динаміці прямих іноземних інвестицій, яка засвідчила нестійкість зовнішнього фінансування. Обґрунтовано, що в сучасних умовах фінансовий розділ бізнес-плану має спиратися на поєднання власних коштів, державної підтримки, грантових програм і пільгового кредитування.

Ключові слова: фінансове забезпечення, інвестиційний проєкт, бізнес-планування, воєнний стан, капітальні інвестиції, прямі іноземні інвестиції, державна підтримка.

JEL code classification: F21

Постановка проблеми. Воєнний стан істотно змінив умови реалізації інвестиційних проєктів в Україні. Якщо довоєнний період структура фінансування інвестицій спиралася на поєднання власних коштів, банківських кредитів і зовнішнього капіталу, то після 2022 р. визначальними стали безпекові ризики, невизначеність грошових потоків, логістичні збої, пошкодження активів і зростання ролі державної та міжнародної підтримки. За цих умов фінансове забезпечення інвестиційного проєкту стало ключовим елементом бізнес-плану та важливою передумовою життєздатності проєкту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі достатньо ґрунтовно висвітлено класифікацію джерел фінансування інвестиційних потреб підприємства, співвідношення власних, залучених і позикових ресурсів, а також переваги й обмеження альтернативних інструментів залучення капіталу. В. В. Ігнатюк, Ю. А. Малахова, В. М. Сукманюк систематизу-

© Болтянська Л. О., Лисак О. І., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

ють традиційні та новітні джерела фінансування інвестиційних потреб підприємства, зокрема виокремлюють краудфандинг, краудінвестинг і фандрейзинг як додаткові інструменти мобілізації ресурсів [10, с. 99]. Н. М. Усенко розглядає джерела фінансування інвестиційної діяльності через призму їх доступності, вартості, ризиковості та впливу на управлінські рішення, підкреслюючи необхідність вибору більш гнучких інструментів у сучасних умовах [18].

Окремий напрям досліджень стосується трансформації фінансового забезпечення бізнесу та інвестиційної діяльності в умовах воєнного стану. Т. О. Мурована акцентує увагу на зміні умов функціонування підприємництва, зростанні ролі державної підтримки та необхідності адаптації бізнесу до нових економічних і безпекових викликів [13]. І. А. Гуцул і Д. С. Ткач доводять, що в умовах воєнної нестабільності традиційні джерела фінансування частково втрачають ефективність, а більшого значення набувають державні програми, міжнародна допомога та гнучкі моделі фінансового забезпечення [6].

Вагомий внесок у дослідження цієї проблематики здійснили С. В. Науменкова, С. В. Міщенко, Є. О. Тіщенко, які обґрунтовують значення проєктного фінансування, гарантійних механізмів та інструментів захисту інвесторів у контексті реалізації Ukraine Facility Plan [14]. Їхній підхід дозволяє розглядати фінансове забезпечення інвестиційних проєктів не лише на рівні підприємства, а й у ширшому інституційному полі.

Окремі дослідження засвідчують, що війна змінила мотивацію інвестування: зростає значення проєктів, пов'язаних із відновленням виробництва, енергоефективністю, модернізацією та адаптацією бізнесу до нових умов, тоді як доступ до зовнішнього капіталу залишається ускладненим [16, 19].

Попри наявність вагомих наукових напрацювань, недостатньо цілісно розкрито, яким чином сучасні джерела фінансового забезпечення інвестиційних проєктів – власні кошти, кредити, гранти, міжнародні ресурси та змішані моделі фінансування – мають бути інтегровані саме у структуру бізнес-плану підприємства в умовах воєнного стану, що й зумовлює потребу подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження сучасних джерел фінансового забезпечення інвестиційних проєктів в Україні в умовах воєнного стану, виявлення тенденцій їх трансформації та обґрунтування ролі цих джерел у формуванні фінансового розділу бізнес-плану.

Виклад основного матеріалу. Фінансове забезпечення інвестиційного проєкту в системі управління проєктами доцільно розглядати як один із чинників його реалізації, економічної доцільності та стійкості до ризиків. Саме джерела покриття інвестиційних потреб визначають часові межі запуску проєкту, допустимий рівень боргового навантаження, можливість резервування коштів, гнучкість управлінських рішень та межі адаптації до зовнішніх змін. Бізнес-планування, своєю чергою, забезпечує логічне поєднання інвестиційної ідеї, ресурсних можливостей і механізму її практичної реалізації.

У системі бізнес-планування фінансовий план посідає центральне місце, оскільки поєднує маркетингові, виробничі, організаційні та інвестиційні розрахунки в єдину модель проєкту. Саме він показує, чи здатний проєкт забезпечити грошовий потік для покриття витрат, повернення залучених коштів і досягнення економічного результату. Фінансовий план охоплює прогноз витрат і доходів, рух грошових коштів, показники беззбитковості, рентабельності, окупності й ефективності, а також обґрунтування джерел фінансування.

Вибір джерел фінансування залежить від зовнішнього середовища. У воєнних умовах поряд із вартістю капіталу визначальними стають безпекові ризики, інфляційний тиск, обмеження кредитування, нестійкість попиту та логістичні труднощі. Через це бізнес-план має передбачати альтернативні сценарії фінансування й враховувати зміну строків реалізації, подорожчання ресурсів, перебої у фінансуванні та потребу в резервному капіталі.

Оцінювання сучасного інвестиційного середовища в Україні доцільно розпочати з аналізу динаміки капітальних інвестицій (табл.1), оскільки вони відображають масштаби ресурсного забезпечення, рівень ділової активності та здатність підприємств реалізовувати інвестиційні проєкти.

Таблиця 1

Динаміка капітальних інвестицій в Україні за видами активів за період 2020–2024 рр.

тис. грн

Види активів	Роки					зміна 2024 до 2020 рр, %
	2020	2021	2022	2023	2024	
Інвестиції у матеріальні активи	483324	642801	389042	596458	698900	144,6
з них: інженерні споруди	127995	167822	69683	142565	164972	128,9
машини, обладнання та інвентар	161637	207546	143184	213280	260291	161,0
транспортні засоби	50075	72719	52844	83274	86511	172,7
земля	2298	3013	1033	1743	4592	199,8
довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	5247	5824	5192	7101	5460	104,0
інші матеріальні активи	136072	185877	117106	148495	177074	130,1
Інвестиції у нематеріальні активи	24893	31098	20618	30823	44116	177,2
з них програмне забезпечення та бази даних	12411	16644	13793	19246	26556	213,9
Усього капітальних інвестицій	508217	673899	409660	627281	743016	146,2

Джерело: складено автором на підставі [17]

В період 2020–2024 рр. загальний обсяг капітальних інвестицій в Україні в цілому зріс, однак така динаміка була нерівномірною і відображала суттєву залежність інвестиційної активності від макроекономічних чинників. Різке скорочення інвестицій відбулося у 2022 р., що було зумовлено повномасштабною війною, руйнуванням виробничої та логістичної інфраструктури, підвищенням ризиків для бізнесу та відтермінуванням значної частини інвестиційних рішень. У 2023–2024 рр. намітилася тенденція до поступового відновлення, що свідчить про адаптацію підприємств до нових умов функціонування та відновлення інвестиційної активності в окремих секторах економіки.

У структурі капітальних вкладень переважали інвестиції у матеріальні активи, що свідчить про збереження пріоритету відновлення й модернізації виробничої бази. Найпомітніше зростання припадало на машини, обладнання, інвентар і транспортні засоби, що відображає прагнення підприємств зміцнити операційну стійкість і адаптувати логістику до нових умов. Водночас збільшення вкладень у нематеріальні активи, зокрема програмне забезпечення та бази даних, підтверджує посилення ролі цифрових рішень в управлінні інвестиційними проєктами. Структура капітальних інвестицій за джерелами фінансування відображає реальні фінансові можливості підприємств щодо реалізації інвестиційних намірів (рис. 1).

Галузевий розподіл капітальних інвестицій визначає, у яких секторах економіки концентруються інвестиційні ресурси і які сфери формують потенціал післявоєнного відновлення. Відповідні дані за основними видами економічної діяльності наведено в табл. 2.

Наведені дані дають підстави стверджувати, що впродовж 2020–2024 рр. найбільші обсяги капітальних інвестицій стабільно концентрувалися у промисловості, що підтверджує її збереження як базового напрямку інвестиційної активності в економіці України. Високими темпами зростання також характеризувалися транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність, а також оптова і роздрібна торгівля, що цілком закономірно в умовах переорієнтації логістичних маршрутів, перебудови ланцюгів постачання та посилення ролі внутрішнього ринку. Позитивна динаміка в аграрному секторі підтверджує стратегічну вагу сільського господарства як сфери, що поєднує продовольчу безпеку, експортний потенціал і відносно вищу адаптивність до кризових умов. Водночас менш виражене зростання у будівництві, освіті, охороні здоров'я та державному управлінні свідчить про нерівномірність відновлення інвестиційної активності та про галузеву диференціацію інвестиційних пріоритетів

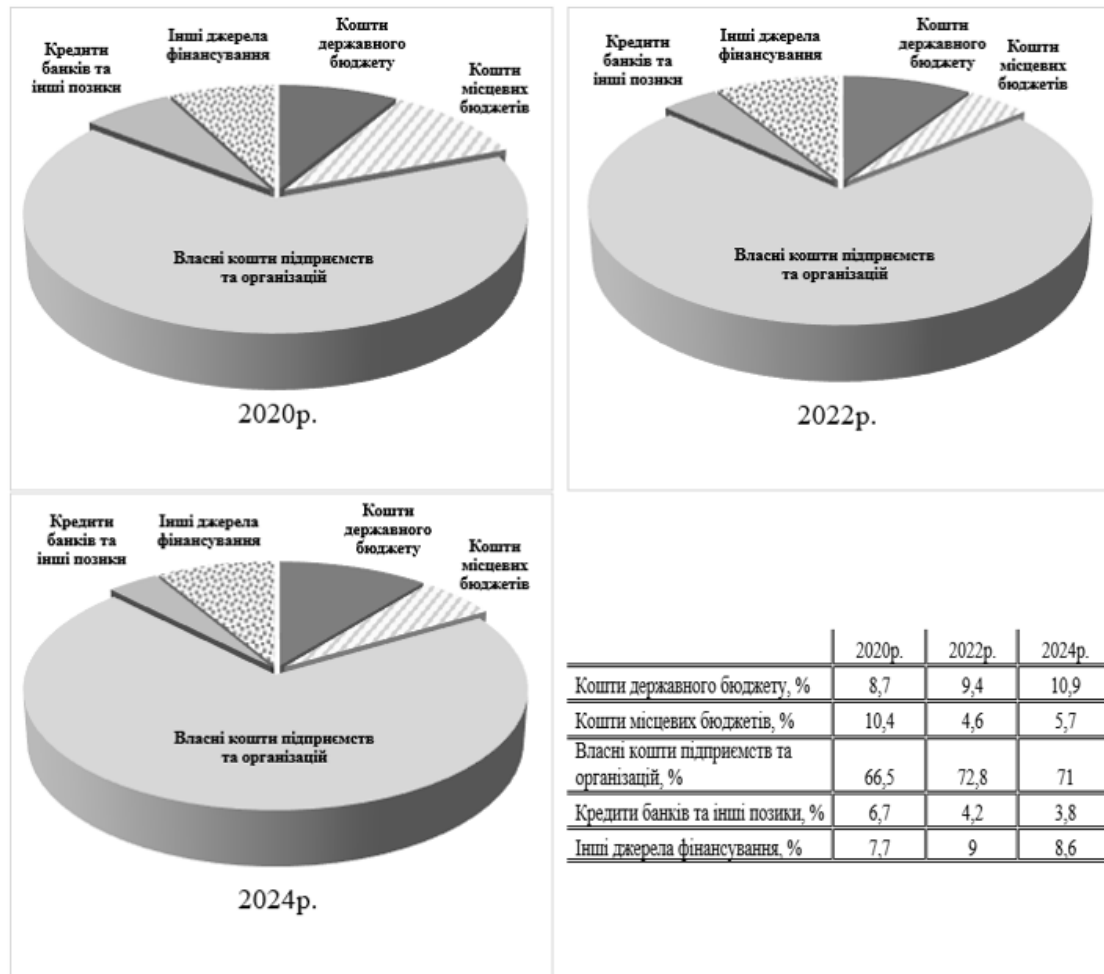

Рис. 1. Структура капітальних інвестицій в Україні за джерелами фінансування
Джерело: складено автором на підставі [17]

Таблиця 2

Динаміка капітальних інвестицій за основними видами економічної діяльності за 2020–2024 рр., млн грн

Види активів	Роки					зміна 2024 до 2020рр, %
	2020	2021	2022	2023	2024	
Сільське, лісове та рибне господарство	50680	69950	51439	65432	80588	159,01
Промисловість	180537	242923	126113	220652	260223	144,14
у т.ч. добувна промисловість і розроблення кар'єрів	84408	113275	60458	90396	121046	143,41
переробна промисловість	50343	61308	25396	63689	63570	126,27
Будівництво	39615	55785	32628	42240	49795	125,70
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	41685	58785	36719	55666	70101	168,17
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	34885	43945	49533	53517	60396	173,13
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	62303	73983	36531	66237	75554	121,27
Освіта	3740	3866	2008	2721	4530	121,12
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	14836	21779	17413	24967	24307	163,84

Джерело: складено автором на підставі [18]

Отже, аналіз капітальних інвестицій за видами активів, джерелами фінансування та видами економічної діяльності засвідчує, що інвестиційне середовище України у 2020–2024 рр. формувалося під впливом структурних змін. З одного боку, простежується поступове відновлення інвестиційної активності після шокового спаду 2022 р., а з іншого – посилюється орієнтація на внутрішні ресурси, державну підтримку та інвестування у напрями, які забезпечують функціональну стійкість економіки.

Стан фінансування інвестиційних проєктів в Україні доцільно оцінювати не лише за внутрішніми капітальними вкладеннями, а й через динаміку прямих іноземних інвестицій, оскільки вони відображають рівень зовнішньої довіри до національної економіки та реальні можливості залучення міжнародного капіталу.

Динаміку прямих іноземних інвестицій в Україну та з України у 2020–2024 рр. подано на рис. 2.

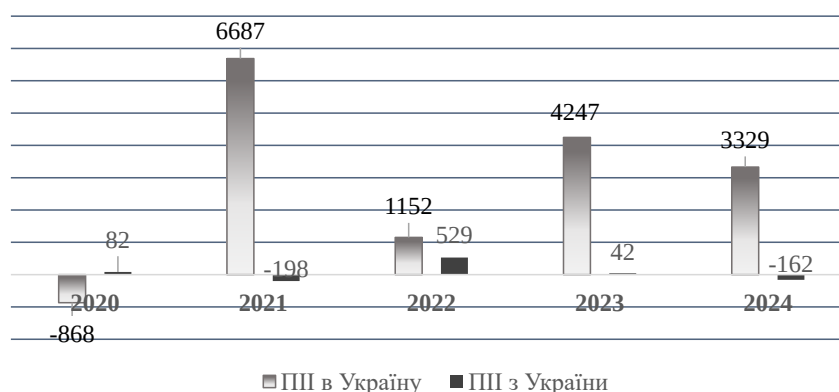

Рис. 2. Прямі іноземні інвестиції в Україні в період 2020–2024 рр.

Джерело: складено автором на підставі [15]

Як видно з рис. 2, упродовж досліджуваного періоду динаміка прямих іноземних інвестицій була нестабільною. У 2020 р. в Україну зафіксовано відтік іноземного капіталу. У 2021 р. ситуація поліпшилась: обсяг ПІІ в Україну зріс до 6687 млн дол. США. Проте вже у 2022 р. під впливом повномасштабної війни надходження інвестицій суттєво скоротилися – до 1152 млн дол. США. В наступному році відбулося часткове відновлення до 4247 млн дол. США, однак у 2024 р. знову зафіксовано пониження – до 3329 млн дол. США.

Обсяги ПІІ з України впродовж 2020–2024 рр. залишалися значно меншими, ніж інвестиції в Україну, хоча їх динаміка також була нерівномірною. Це свідчить про незначні обсяги інвестування українського капіталу за кордон і нестійкий характер інвестиційної активності в умовах високої ризиковості середовища. Більш повне уявлення про характер цих змін дають показники абсолютного приросту та сальдо прямих іноземних інвестицій, наведені в табл. 3.

Таблиця 3

Абсолютний приріст (зменшення) прямих іноземних інвестицій в період 2020–2024 рр.

Роки	Зміна ПІІ до попереднього року, млн дол. США		Відхилення ПІІ в Україну до ПІІ з України (сальдо)	
	в Україну	з України	млн дол. США	%
2019	-	-	-	-
2020	-6728	-566	-950	-118,2
2021	7555	-280	6885	-824,7
2022	-5535	727	623	-91,0
2023	3095	-487	4205	575,0
2024	-918	-204	3491	-17,0

Джерело: складено автором на підставі [17]

Дані табл. 3 засвідчують різку мінливість динаміки прямих іноземних інвестицій в Україні упродовж досліджуваного періоду. Останні п'ять років прямі іноземні інвестиції не формували стабільного джерела фінансування інвестиційних проєктів в Україні. Водночас додатне сальдо в 2021–2024 рр. засвідчує збереження потенціалу залучення зовнішнього капіталу навіть за складних умов. За сучасних умов бізнес-план інвестиційного проєкту доцільно формувати з урахуванням того, що прямі іноземні інвестиції залишаються важливим, проте нестійким джерелом фінансування.

Окремої уваги потребує регіональний розподіл прямих іноземних інвестицій в Україні в період повномасштабної війни. Станом на кінець 2024 р. у м. Києві було зосереджено 42,5% усіх прямих іноземних інвестицій. Водночас у низці регіонів обсяги ПІІ залишалися мізерними: частка Сумської області дорівнювала 0,9%, Рівненської – 0,8%, Волинської – 0,6%, Кіровоградської – 0,4 %, Чернівецької – 0,1%. В той час, з початку повномасштабного вторгнення, частка м. Києва зросла з 39% до 42,5%, тоді як частка, наприклад, Полтавської області скоротилася з 35% до 22%, що свідчить про подальше посилення територіальної концентрації іноземного капіталу. Аналіз регіональної динаміки показує, що приріст ПІІ за час повномасштабного вторгнення зафіксовано лише у чотирьох областях: Черкаській – на 23,5%, Івано-Франківській – на 12,6%, Чернігівській – на 11,6% та Київській – на 3,9%. Натомість у частині прифронтових і частково окупованих регіонів відбулося суттєве скорочення інвестицій: у Миколаївській області більш ніж на 50%, у Харківській – на 48%, у Запорізькій – на 46% [11]. Така динаміка пов'язана передусім зі скороченням інвестицій у переробній промисловості, а також із високою залежністю окремих регіонів від капіталу, структурованого через офшорні юрисдикції. Це дає підстави стверджувати, що регіональний розподіл прямих іноземних інвестицій в Україні визначається не лише економічним потенціалом територій, а й рівнем безпекових ризиків, галузевою структурою регіональної економіки та ступенем диверсифікації інвесторської бази.

За таких умов особливого значення набуває аналіз тих джерел фінансування інвестиційних проєктів, які реально доступні бізнесу в сучасній Україні, насамперед власних коштів підприємств, державних грантових програм.

Сучасна система фінансування інвестиційних проєктів в Україні формується під впливом воєнних ризиків, обмеженого доступу до зовнішнього капіталу та посилення державної підтримки бізнесу. Унаслідок цього фінансове забезпечення проєктів набуває комбінованого характеру: поряд із власними коштами використовуються гранти, пільгові кредити, механізми підтримки великих інвесторів та інфраструктурні інструменти. Це зумовлює потребу враховувати в бізнес-плані не лише обсяг ресурсів, а й умови, строки та цільове призначення їх залучення.

В структурі капітальних інвестицій в Україні власні кошти підприємств та організацій залишаються базовим джерелом фінансування інвестиційних рішень. Під час досліджень було встановлено, що їх частка впродовж 2020–2024 рр. не лише зберігала домінуюче значення, а й зросла з 66,5% до 71,0%, що свідчить про посилення процесу самофінансування. За відсутності стабільного доступу до зовнішнього капіталу саме прибуток, амортизаційні відрахування та інші внутрішні ресурси забезпечують реалізацію значної частини інвестиційних намірів підприємств.

Разом із тим переважання самофінансування не означає достатності власних ресурсів для розвитку. Найчастіше вони дають змогу профінансувати підтримувальні або поетапні інвестиції, пов'язані з оновленням обладнання, цифровізацією окремих процесів, логістичною адаптацією чи частковою модернізацією виробничої бази. Для більш масштабних, довгострокових і капіталомістких проєктів власних коштів, як правило, недостатньо.

Важливим сегментом сучасного фінансування інвестиційних проєктів в Україні стали державні грантові програми, орієнтовані насамперед на мікро-, малий і середній бізнес. Їх значення полягає у можливості розпочати або розширити проєкт без надмірного боргового навантаження, що особливо важливо в умовах високої вартості кредитних ресурсів і нестабільності ринкового середовища. Базовою програмою цього типу є «Грант на власну справу», яка реалі-

зується через портал Дія в межах урядового проєкту «Робота». За офіційними даними Міністерства економіки, у 2025 році в межах програми 10,6 тис. мікро- і малих підприємців отримали 2,7 млрд грн мікрогрантів, що має забезпечити створення близько 17 тис. нових робочих місць. Загалом від початку дії програми грантову підтримку на старт або розвиток бізнесу отримали понад 23 тис. осіб на суму 5,6 млрд грн. Це свідчить про масштабність інструменту та його реальну роль у запуску й розширенні інвестиційних ініціатив малого бізнесу [4, 19].

Суттєве місце в системі грантової підтримки посідають також гранти для ветеранів і членів їхніх сімей. У 2025 році було ухвалено 1,6 тис. позитивних рішень про надання таких грантів на суму 766 млн грн, що має забезпечити створення близько 3 тис. робочих місць. Від початку реалізації цієї програми прийнято понад 2,8 тис. позитивних рішень на загальну суму 1,3 млрд грн. Значення цього напрямку виходить за межі вузької соціальної підтримки, оскільки йдеться про формування нового прошарку малих підприємницьких проєктів, які одночасно виконують економічну та відновлювальну функцію [1].

Окремим інструментом фінансування інвестиційних проєктів виробничого спрямування є гранти для переробних підприємств. За офіційними даними, у 2024 році держава виплатила 375 грантів на суму 1,788 млрд грн. Із цього обсягу 181 підприємство отримало 900,9 млн грн. через Міністерство економіки, а ще 194 гранти на 887,5 млн грн. були надані через Державний центр зайнятості. Важливо, що програма не має разового характеру: станом на липень 2025 року за три роки її дії підтримку отримали понад 1000 підприємств, а загальний обсяг державного фінансування перевищив 5,1 млрд грн. Такі параметри дозволяють розглядати цю програму як один із найвагоміших інструментів державного стимулювання інвестицій у виробниче оновлення, модернізацію обладнання та розширення переробки [2, 5].

Грантові програми мають спільну рису, яка є принципово важливою для інвестиційного проєкту: вони передбачають підготовку бізнес-плану, обґрунтування витрат, дотримання цільового призначення коштів і, в окремих випадках, виконання умов щодо створення робочих місць.

Ключовим інструментом боргового фінансування в Україні залишається державна програма «Доступні кредити 5–7–9%», яку адмініструє Фонд розвитку підприємництва. Її роль у сучасній системі фінансування інвестиційних проєктів полягає в тому, що вона зменшує вартість кредитного ресурсу та розширює можливості залучення позикового капіталу в умовах, коли звичайне банківське кредитування є дорогим або недостатньо доступним. Офіційні умови програми прямо передбачають використання кредитів на інвестиційні цілі, зокрема на придбання та модернізацію основних засобів, транспортних засобів комерційного й виробничого призначення, а також на інші напрями розвитку підприємства [7].

Статистичні параметри програми свідчать про її значний масштаб. За даними Міністерства фінансів, станом на теперішній час в межах програми підприємці отримали 4354 кредити на 20 млрд грн, із них через банки державного сектору – 2710 кредитів на 7,6 млрд грн. За час дії воєнного стану було видано 104042 кредити на суму 390,4 млрд грн, у тому числі банками державного сектору майже 75 тис. кредитів на 192,9 млрд грн. Загалом від старту програми у лютому 2020 року підписано 138864 кредитні договори на 480 млрд грн. Такий обсяг свідчить, що програма перетворилася на системний фінансовий канал підтримки бізнесу, а не лише на тимчасовий антикризовий захід [12].

Особливо важливою є структура цього кредитування. Станом на ту саму дату у межах воєнного періоду було спрямовано 58,82 млрд грн на інвестиційні цілі, 82,20 млрд грн – на фінансування оборотного капіталу, 51,58 млрд грн – сільськогосподарським товаровиробникам, 61,95 млрд грн – на переробку сільськогосподарської продукції, 4,50 млрд грн – на енергосервіс, 56,84 млрд грн – на антивоєнні цілі та 62,42 млрд грн – на кредитування в зоні високого воєнного ризику. Отже, програма 5–7–9% виконує не лише функцію підтримки ліквідності, а й роль реального механізму фінансування модернізації, переробки, відновлення виробничих потужностей та адаптації бізнесу до воєнних умов [12].

Поряд із програмами для малого і середнього бізнесу в Україні діє механізм державної підтримки інвестиційних проєктів із значними інвестиціями, який супроводжується через

UkraineInvest. Цей інструмент орієнтований на більші за масштабом виробничі, інфраструктурні та технологічні ініціативи. Відповідно до офіційних умов, такі проєкти мають передбачати вкладення щонайменше 12 млн євро, створення нових робочих місць, реалізацію проєкту в межах установленого строку та укладення спеціального інвестиційного договору. Державна підтримка в межах цього механізму може включати податкові й митні стимули, компенсацію витрат на інфраструктуру та підключення до інженерних мереж [3].

Значення цього інструменту полягає в тому, що він доповнює систему грантів і пільгових кредитів іншим рівнем інвестиційної політики – підтримкою великих проєктів, які здатні створювати нові виробничі потужності, робочі місця та мультиплікативний ефект для регіонального розвитку. Відтак фінансове забезпечення інвестиційної діяльності в Україні не обмежується підтримкою малого бізнесу, а охоплює також проєкти, орієнтовані на структурне оновлення економіки.

Отже, сучасна система фінансування інвестиційних проєктів в Україні має багатокомпонентний характер. Її основу формують власні кошти підприємств, проте дедалі вагомішу роль відіграють державні гранти, пільгове кредитування, підтримка переробки, інструменти стимулювання індустріальних парків і спеціальні режими для великих інвесторів. Це свідчить про формування нової системи ресурсного забезпечення, у якій посилюється значення комбінованих фінансових схем і державної участі у підтримці бізнесу. Водночас така система виявляє низку обмежень: нестачу власних ресурсів для капіталомістких проєктів, обмежену передбачуваність зовнішнього інвестування, залежність доступу до фінансових програм від їхніх умов, строків, вимог до співфінансування та якості бізнес-плану. За цих умов фінансовий розділ бізнес-плану має будуватися як система поєднання кількох джерел ресурсів із урахуванням галузі діяльності, масштабу проєкту, рівня воєнного ризику, регіону реалізації та спроможності підприємства виконати умови програм підтримки.

Удосконалення бізнес-плану інвестиційного проєкту доцільно здійснювати через адаптацію фінансового розділу до реальних сучасних джерел фінансування. По-перше, у бізнес-плані слід передбачати не одне, а кілька альтернативних джерел покриття інвестиційної потреби із чітким розмежуванням власних, грантових і кредитних ресурсів. По-друге, доцільно формувати окремий блок оцінки відповідності проєкту умовам конкретних програм підтримки, включаючи вимоги до співфінансування, створення робочих місць, цільового використання коштів і строків реалізації. По-третє, фінансовий план має враховувати можливу затримку грантового фінансування, зміну вартості кредитних ресурсів або потребу в резервному джерелі ліквідності. По-четверте, доцільно посилити аналітичний блок бізнес-плану розрахунками чутливості проєкту до зміни ключових параметрів фінансування. По-п'яте, для виробничих і регіонально локалізованих проєктів варто окремо враховувати можливості індустріальних парків, інструменти підтримки переробки, експорту та відновлення. Саме такий підхід дає змогу перетворити бізнес-план з формального документа на реальний інструмент управління фінансовою стійкістю інвестиційного проєкту.

Висновки. Воєнний стан істотно трансформував підходи до фінансування інвестиційних проєктів в Україні та змінив співвідношення між окремими джерелами ресурсного забезпечення. У структурі капітальних інвестицій посилилась роль власних коштів підприємств, що свідчить про вимушене зміцнення самофінансування в умовах звуження доступу до зовнішнього капіталу. Одночасно зросло значення державної підтримки, грантових програм, пільгового кредитування та інфраструктурних механізмів стимулювання бізнесу. Динаміка прямих іноземних інвестицій засвідчила нестійкість зовнішнього фінансування та його високу залежність від безпекових ризиків, що обмежує можливості використання іноземного капіталу як стабільної основи інвестиційного розвитку. За таких умов бізнес-план інвестиційного проєкту має враховувати багатоканальну модель фінансування, поєднання власних, кредитних і грантових ресурсів, сценарний підхід та адаптацію фінансового плану до мінливого зовнішнього середовища.

Список використаних джерел:

1. «Власна справа» у 2025 році: понад 10 тис. мікрогрантів для старту чи розвитку бізнесу. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/1c7524c2-23ae-48cd-bbfb-4135f90c1c0f>
2. 5,1 млрд грн державної підтримки для понад тисячі підприємств – результат трьох років роботи грантів для переробної промисловості. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/2cc95d56-c62d-4139-9c87-505b140fb1f1>
3. Ukraine Facility Plan. Офіційний урядовий ресурс. URL: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/>
4. Грант на власну справу. Дія : портал. URL: <https://diia.gov.ua/services/grant-na-vlasnu-spravu>
5. Гранти на переробку: у 2024 році виробники отримали майже 1,8 млрд грн підтримки. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/bafcbc24-7276-4b8a-b752-232c7d2bd472>
6. Гуцул І. А., Ткач Д. С. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів ЗЕД в умовах воєнної нестабільності. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2025. Вип. 44. С. 449–457. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15607276>
7. Доступні кредити «5–7–9 %». Фонд розвитку підприємництва : офіц. сайт. URL: <https://bdf.gov.ua/programs/dostupni-kredyty-5-7-9/>
8. ЄРобота. Дія : портал. URL: <https://erobota.diia.gov.ua/>
9. ЄРобота: гранти від держави на відкриття чи розвиток бізнесу. Міністерство економіки України : офіц. сайт. URL: <https://me.gov.ua/documents/detail?id=94321ef8-1418-479c-a69f-f3d0fdb8b977>
10. Ігнатюк В. В., Малахова Ю. А., Сукманюк В. М. Сучасні джерела фінансування інвестиційних потреб підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2020. Вип. 2 (19). С. 98–102. DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2020-2-17>
11. Корнилюк А., Торяник В. Прямі іноземні інвестиції у регіони України за час повномасштабного вторгнення. URL: <https://iaa.org.ua/portfolio/foreign-direct-investment-in-the-regions-of-ukraine-during-the-full-scale-invasion/>
12. Мінфін: за тиждень підприємці отримали 677 пільгових кредитів на 3,4 млрд грн за державною програмою «5–7–9 %». Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_zh_tizhden_pidpriiemtsi_otrimali_677_pilgovikh_kreditiv_na_34_mlrld_grn_zh_derzhprogramoiu_5-7-9-5610
13. Мурована Т. О. Вітчизняне підприємництво в умовах воєнного стану: основні тенденції та методи підтримки. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 47. С. 340–347. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-49>
14. Науменкова С. В., Міщенко С. В., Тищенко Є. О. Проєктне фінансування в умовах реалізації “Ukraine Facility Plan”. *Економічний простір*. 2024. № 191. С. 142–151. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-24>
15. Прямі іноземні інвестиції (2024). Мінфін : вебсайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2024/>
16. Рябенко В. В., Томецький В. М. Особливості інвестиційної діяльності в умовах воєнного стану: аналіз змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства. *Київський економічний науковий журнал*. 2025. № 11. С. 242–246. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-11-30>
17. Статистичний щорічник України за 2024 рік. Державна служба статистики України. URL: <https://stat.gov.ua>
18. Усенко Н. М. Джерела фінансування інвестиційної діяльності підприємства та особливості їх залучення. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2025. Вип. 2 (47). С. 27–34. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.47-4>
19. Хома І., Воробій Х. Інвестування в Україні під час війни та перспективи інвестиційних процесів у післявоєнний час. *Галицький економічний вісник*. 2024. Т. 86, № 1. С. 84–89. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.01.084

References:

1. “Vlasna sprava” u 2025 rotsi: ponad 10 tys. mikrohrantiv dlia startu chy rozvytku biznesu [“Own Business” in 2025: over 10 thousand microgrants for starting or developing a business]. Ministry of Economy of Ukraine. Available at: <https://me.gov.ua/News/Detail/1c7524c2-23ae-48cd-bbfb-4135f90c1c0f> (in Ukrainian)
2. 5,1 mlrd hrn derzhavnoi pidtrymky dlia ponad tysiachi pidpriemstv – rezultat trokh rokiv roboty hrantiv dlia pererobnoi promyslovosti [UAH 5.1 billion of state support for over a thousand enterprises as a result of three years of grant programs for processing industry]. Ministry of Economy of Ukraine. Available at: <https://me.gov.ua/News/Detail/2cc95d56-c62d-4139-9c87-505b140fb1f1> (in Ukrainian)
3. Ukraine Facility Plan. Official government portal. Available at: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/>
4. Hrant na vlasnu spravu [Grant for own business]. Diia portal. Available at: <https://diia.gov.ua/services/grant-na-vlasnu-spravu> (in Ukrainian)
5. Hranty na pererobku: u 2024 rotsi vyrobnyky otrymaly maizhe 1,8 mlrd hrn pidtrymky [Processing grants: in 2024 producers received almost UAH 1.8 billion of support]. Ministry of Economy of Ukraine. Available at: <https://me.gov.ua/News/Detail/bafcbc24-7276-4b8a-b752-232c7d2bd472> (in Ukrainian)
6. Hutsul, I.A. and Tkach, D.S. (2025) Finansove zabezpechennia investytsiinoi diialnosti subiektiv ZED v umovakh voiennoi nestabilnosti [Financial support of investment activity of foreign economic entities under wartime instability]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava. Serii ekonomichna. Serii yurydychna*, no. 44, pp. 449–457. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15607276> (in Ukrainian)

7. Dostupni kredyty “5–7–9 %” [Affordable Loans “5–7–9%”]. Entrepreneurship Development Fund. Available at: <https://bdf.gov.ua/programs/dostupni-kredyty-5-7-9/> (in Ukrainian)
8. eRobota [eWork]. Diia portal. Available at: <https://erobota.diia.gov.ua/> (in Ukrainian)
9. eRobota: hranty vid derzhavy na vidkryttia chy rozvytok biznesu [eWork: state grants for starting or developing a business]. Ministry of Economy of Ukraine. Available at: <https://me.gov.ua/documents/detail?id=94321ef8-1418-479c-a69f-f3d0fdb8b977> (in Ukrainian)
10. Ihnatiuk, V.V., Malakhova, Yu.A. and Sukmaniuk, V.M. (2020) Suchasni dzherela finansuvannia investytsiinykh potreb pidpriemstva [Modern sources of financing investment needs of enterprises]. *Pryazovskyi ekonomichnyi visnyk*, no. 2 (19), pp. 98–102. <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2020-2-17> (in Ukrainian)
11. Kornyliuk, A. and Torianyk, V. Pymy investytsii u rehiony Ukrainy za chas povnomasshtabnoho vtorhnennia [Foreign direct investment in the regions of Ukraine during the full-scale invasion]. Available at: <https://iaa.org.ua/portfolio/foreign-direct-investment-in-the-regions-of-ukraine-during-the-full-scale-invasion/> (in Ukrainian)
12. Minfin: za tyzhden pidpriiemtsi otrymaly 677 pilhovykh kreditiv na 3,4 mlrd hrn za derzhavnoiu prohramoiu “5–7–9 %” [Ministry of Finance: entrepreneurs received 677 preferential loans worth UAH 3.4 billion under the “5–7–9%” program]. Ministry of Finance of Ukraine. Available at: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_zh_tizhden_pidpriiemtsi_otrimali_677_pilgovykh_kreditiv_na_34_mlrd_grn_zh_derzhprogramoiu_5-7-9-5610 (in Ukrainian)
13. Murovana, T.O. (2023) Vitchyzniane pidpriemnytstvo v umovakh voiennoho stanu: osnovni tendentsii ta metody pidtrymky [Domestic entrepreneurship under martial law: main trends and support methods]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 47, pp. 340–347. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-49> (in Ukrainian)
14. Naumenkova, S.V., Mishchenko, S.V. and Tishchenko, Ye.O. (2024) Proiektne finansuvannia v umovakh realizatsii “Ukraine Facility Plan” [Project financing under the implementation of the “Ukraine Facility Plan”]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 191, pp. 142–151. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-24> (in Ukrainian)
15. Pymy investytsii (2024) [Foreign direct investment (2024)]. Minfin website. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2024/> (in Ukrainian)
16. Riabenko, V.V. and Tometskyi, V.M. (2025) Osoblyvosti investytsiinoi diialnosti v umovakh voiennoho stanu: analiz zmin u zovnishnomu ta vnutrishnomu seredovyschi pidpriemstva [Features of investment activity under martial law: analysis of changes in the external and internal environment of the enterprise]. *Kyivskyi ekonomichnyi naukovyi zhurnal*, no. 11, pp. 242–246. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-11-30> (in Ukrainian)
17. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2024 rik [Statistical Yearbook of Ukraine for 2024]. State Statistics Service of Ukraine. Available at: <https://stat.gov.ua> (in Ukrainian)
18. Usenko, N.M. (2025) Dzherela finansuvannia investytsiinoi diialnosti pidpriemstva ta osoblyvosti yikh zaluchennia [Sources of financing investment activity of enterprises and features of their attraction]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, no. 2 (47), pp. 27–34. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.47-4> (in Ukrainian)
19. Khoma, I. and Vorobii, Kh. (2024) Investuvannia v Ukraini pid chas viiny ta perspektyvy investytsiinykh protsesiv u pislivoiennyi chas [Investment in Ukraine during the war and prospects of post-war investment processes]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, vol. 86, no. 1, pp. 84–89. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.01.084 (in Ukrainian)

Boltianska L. O., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University
larysa.boltianska@tsatu.edu.ua
ORCID: 0000-0002-6314-4429

Lysak O. I., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University
oksana.lysak@tsatu.edu.ua
ORCID: 0000-0002-6744-1471

TRANSFORMATION OF FINANCIAL SECURITY OF INVESTMENT PROJECTS IN UKRAINE IN WAR CONDITIONS

Abstract. The article examines the modern features of financial support for investment projects in Ukraine under martial law and substantiates their significance in the structure of business planning. The starting point is the statement

that in modern conditions, sources of financing determine not only the resource base of the project implementation, but also its economic feasibility, risk tolerance, time parameters and possibilities of anti-crisis adaptation. Scientific approaches to the interpretation of sources of financing for investment activities are summarized, the place of the financial plan in the business plan is revealed and the influence of the external environment on the choice of the project financial model is shown. Based on official statistical data, the dynamics of capital investments in Ukraine by types of assets, sources of financing and main types of economic activity in 2020–2024 were analyzed. It was found that after a sharp decline in 2022, investment activity gradually recovered, however, its structure underwent significant changes: the role of enterprises' own funds, state financing, investments in tangible assets, transport, equipment, software and industries that ensure the functional stability of the economy increased. The dynamics of foreign direct investments were separately analyzed, which demonstrated the unstable nature of external financing and its high dependence on security risks. The importance of grant programs, preferential lending, industrial parks and mechanisms for state stimulation of large investors as real sources of support for investment projects was revealed. It was substantiated that in modern conditions, the financial section of the business plan should be built on a combination of several sources of resources, a scenario approach and taking into account the requirements of specific support programs. The practical significance of the results obtained lies in the possibility of their use in the preparation of business plans, investment applications, and financial models of projects in a war

Keywords: *financial security, investment project, business planning, martial law, capital investments, foreign direct investments, state support.*

Дата надходження статті: 27.03.2026

Дата прийняття статті: 23.04.2026

Дата публікації статті: 24.06.2026